20569 г

МУЗЕЈОТ НА СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ ДЕНЕС

ХРАМ НА СВЕТСКАТА УМЕТНОСТ

• ШИРОКО ОТВОРЕН КОН МОДЕРНИТЕ УМЕТНИЧКИ ТЕНДЕНЦИИ ВО СВЕТОТ. — ФОНДОТ НА ОВАА РЕТКА РИЗНИЦА БРОИ ОКОЛУ ЧЕТИРИ ИЛЈАДИ ЕКСПОНАТИ. — ПОСТОЈАНА ИЗЛОЖБЕНА ПОСТАНОВКА И МАНИФЕСТАЦИИ ОД ОБЛАСТА НА ПОЕЗИЈАТА, МУЗИКАТА И ФИЛМОТ

„СО СВОЈОТ волумен од бетон, дрво и стакло, тој доминира над градот, а низ широките отвори, ноќе можат да се видат осветлените куполи на џамиите и стариот мост на Вардар, среде многубројните ритмови на неонските фирми" забележува Раул-Жан Муден во „Les Letres françaises" во 1970 година, кога ги пренесува пред француската јавност своите импресии од свеченото вселување на Музејот на современата уметност во Скопје во новиот објект, што е меѓу ретките слични објекти градени специјално за ваква намена — ризница на уметнички дела од целиот свет и, наедно, постојана изложбена постановка.

ОД ИДЕЈА ДО РЕАЛИЗАЦИЈА. — Поранешната Галерија на модерната уметност во 1963 година, по предлог на Иницијативниот одбор, го донесе заклучокот за прифаќање на името Музеј. Уште тогаш, меѓународната акција на солидарност меѓу уметниците веќе ги покажуваше првите резултати: пристигнуваа уметнички дела што како експонати можеа во најскоро време да ѝ послужат на институцијата за нејзините постановки што ги планираше наспроти потстанарските услови во кои се најде во поземјотресниот период.

Со одлука на Градското собрание од 3 февруари следната година, одбележано е раѓањето на оваа нова културна институција во Македонија која пред две години се најде во до-

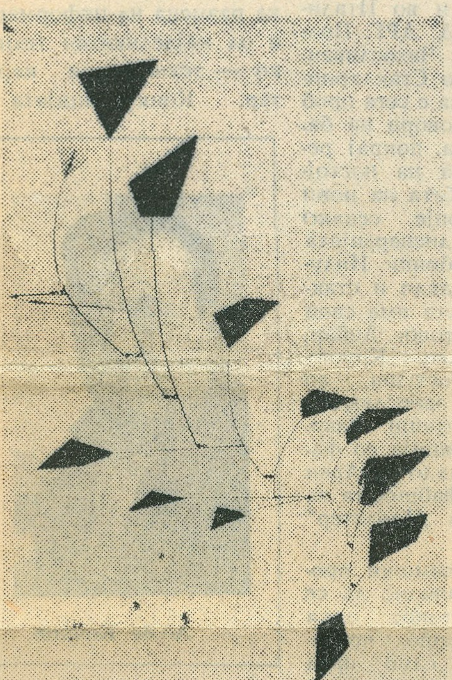

Александер Калдер: ДВИЖЕЊЕ, метал

минантниот објект на скопското Кале. „Навистина ретко се случува да е поникната една зграда од толку единствена и благородна идеја," забележува во 1970 година претседателот на МАНУ, Блаже Конески. „Длабоко е чувството на нашата благодарност спрема сите оние што уште повеќе со дух и срце, отколку со материјален придонес, ја создавале оваа зграда, и овој дом на уметноста. Длабоко е и нашето чувство на одговорност спрема идеја на братството и солидарноста меѓу луѓето во нашата земја и во целиот свет. Една ваква зграда се прави за широка комуникација со светот. Таа не е заборавена на балконско сокаче ами е исправена на овој брег од каде што со еден поглед се опфаќа и старото и новото Скопје".

Импресиите што ги носат посетителите на Музејот потекнуваат, пред сè, од податокот дека во оваа ризница на светската современа уметност има околу 4.000 вредни експонати што говорат за најдоминантните тенденции во современата уметност. Освен тоа, тука е и податокот за огромната просторна расположивост на институцијата: 4.800 метри квадратни работен простор. Зградата е дело на тројца полски архитекти — Клишевски, Мокшински и Вјежбицки, чиј проект ја доби првата награда на конкурсот за Музејот на современа уметност, организиран во Полска и пратен како подарок на настраданото Скопје.

БЕЗ МРТВИ СЕЗОНИ. — По неполни десет години постоење МСУ остави зад себе длабока трага во нашиот културен, пред сè ликовен живот, не само на градот, туку и на Републиката. Неговата колекција, започната од солидарноста на ликовните уметници од целиот свет, а која денес брои околу 4.000 експонати, ја сочинуваат делата на редица најрепрезентативни имиња во современата светска ликовна уметност.

Неможно е, од чисто технички причини, да се набројат сите активности на МСУ што од формирањето досега ги има реализирано. Ќе означиме, затоа само неколку, позначајни: Антологискиот приказ на современата македонска уметност што во 1969 година беше отворен во Белград, за да доживее презентација потоа во Сараево и Загреб; Антологиската изложба на македонскиот цртеж и поголем број самостојни изложби на современи македонски ликовни уметници; Изложба што носеше наслов „Самостојни тенденции во современата македонска уметност". Групни и поединечни презентации на домашни уметници МСУ оствари и во неколку европски и воневропски земји: Италија, Западна Германија, Турција, Франција, Египет, Англија;

На скопската ликовна публика Музејот ѝ презентира и редица самостојни приредби на истакнати имиња во светската ликовна уметност: Пикасо, Хартунг, Sигајна; повеќе групни постановки на странски уметници, Парискиот мајски салон во 1966 година, како и голем број уметници од Југославија: Генералиќ, Муртиќ, Јордан Василие, Златко Прица, Хегедушиќ, Берник, Прегељ, потоа повеќе изложби на подарени дела од земјата и странство, групна изложба на Српскиот надреализам, во која беа застапени делата на Оташевиќ, Дамјановиќ и Рељиќ.

Дејноста на МСУ од вселувањето во новиот, модерен, објект на Кале во 1970 година, и натаму беше насочена, пред сè, на ликовната уметност, но и на фотографијата, архитектурата и применетата уметност. Впрочем, како и дотогаш, со таа разлика што се добија далеку подобри просторни и материјални услови за дејствување. Од самостојните постановки организирани веднаш по влегувањето во новиот објект за одбележување е Монографската ретроспектива на Ордан Петлески, самостојната изложба на Петар Хаџи-Бошков, Втората изложба на Младата генерација ликовни уметници, повеќе прикази на македонската применета уметност, фотографија и архитектура. Следи потоа прикажот на Современата српска уметност, па дел од експонатите на Мајскиот салон 1972, редица изложби на странски ликовни уметници, тринационалната изложба на млади уметници од Австрија, Италија и Југославија, повеќе изложби на странска графика. Меѓународната изложба на карикатури итн.

Дело и сведоштво на солидарноста на уметниците од целиот свет, но и на повеќе организации како што се АИАП и ИКОМ, на разновидни комитети за помош или на поединци, Музејот на современата уметност во Скопје денес е и нешто повеќе: место за средба и размена на естетски истражувања во Југославија и надвор, не само преку ликовните изложби туку и преку музички и поетски приредби, проекции на филмови, предавања.

ОДГЛАСИ. — Ги Велен, во „Les Letres françaises" во 1965 година ќе забележи: „Најзначаен настан беше отворањето на изложбата на слики, скулптури, графики во салите на Собранието на Република Македонија, кои го сочинуваат постојаниот фонд на идниот Музеј на современа уметност во Скопје... Оваа колекција опфаќа творби на најзначајни уметници во светот и веќе претставува една целосна панорама на различни тенденции во меѓународната ликовна уметност..."

Клод Ривиер пишува: „...Констатираме дека уметноста е најскапоцено средство за размена што постои меѓу народите. Тука, во Скопје, не среќаваме никаков шовинизам. Присутно е едно длабоко братство, а тоа е она што секогаш го бараме во културните манифестации..."

Кенет Куц Смит во лондонската „Arts review" ќе напише: „Нивото на делата во збирката е значително високо. Треба да се одбележи дека многу познати уметници не подариле некој недовршен гваш или некое сликиче што собирало прав долго време во некој агол на ателјето... „Или, пак, во римскиот „Il popolo" ќе се појави и ваква констатација: „Изложбата „Уметноста во Македонија денес" сака да ја истакне сегашната состојба на сликарството и скулптурството и скулптурата во таа земја, па колку и да е парцијална и ограничена на младата и средната генерација, таа се пак го открива печатот на една уметничка култура...„ Греис Глук во „New york times" истакнува: „Како најзначајна појава од сите, во рамките на свеченоста, е Музејот на современа уметност. Неговата цел: не само да помага во повторното оживување на културниот живот во градот, туку, според зборовите на директорот Борис Петковски, да служи како трајно сведоштво на хуманизмот кој не би знаел за никакви граници..."

И се така. До овие дни кога оваа институција исто толку упорно и самопрегорно го испишува својот летопис на повеќекатен културен стожер.

стр. 10